

Оскільки основний інвестиційний ефект від введення повноцінного ринку землі може бути реалізованим через механізм іпотеки, важливо щоб сільськогосподарські підприємства були фінансово стабільні, забезпечували освоєння інвестицій по їхніх реальних проектах, а також своєчасно і в повному обсязі виконували свої зобов'язання. Враховуючи, що окрім земельної іпотеки у майбутньому будуть здійснюватися й інші заходи щодо залучення інвестицій у сільське господарство, на земельну іпотеку припадатиме максимум 12–14% загального обсягу прогнозованих капітальних інвестицій, що для умов 2019 р. становить 10–11 млрд. грн. або \$380 млн.

Формування іпотечних кредитів у більших обсягах, ніж наведений вище показник їх інвестиційного потенціалу, призводитиме до недостатнього освоєння залучених коштів, прийняття рішень щодо реалізації менш ефективних варіантів інвестицій, виникнення проблем з поверненням кредитів, іпотечних криз та інших негативних наслідків для економіки держави.

Умовою реалізації інвестиційного потенціалу земельної іпотеки є перебування у ній земельних ділянок в масштабах, що не порушують балансу в економічних і фінансових відносинах і господарській діяльності підприємств. Встановлений у дослідженнях показник інвестиційного потенціалу земельного ринку в розмірі \$0,4 млрд відповідає грошовій оцінці земельних ділянок площею 300-350 тис. га. Якщо припустити, що у майбутньому строки земельної іпотеки будуть становити 5–7 років, то в ній орієнтовно може одночасно перебувати 1,5–2,5 млн. га або 7,5–12,5% угідь, які нині перебувають у користуванні сільськогосподарських підприємств. Це високий і небажаний показник, оскільки усереднена практика інших держав із стабільною економікою свідчить про менший (до 5%) показник.

Отже, інвестиційна діяльність у сільському господарстві залежить від багатьох чинників, серед яких земельний не має основного значення для залучення додаткових її джерел. З цією метою важливо створювати сприятливий інвестиційний клімат, покращувати механізми залучення та підтримки інвестицій та здійснювати комплекс інших заходів, що включає й земельний чинник.

Клименко Я. В.

провідний економіст

Центральноукраїнський національний технічний університет

м. Кропивницький, Україна

ОПЕРАЦІЇ З АФЛІЙОВАНИМИ ОСОБАМИ ТА КОНСОЛІДОВАНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ

Зі стрімким виходом вітчизняних компаній на міжнародні ринки постає необхідність пошуку нових інвесторів та нових ринків збуту. У зв'язку з цим виникає гостра потреба більш жорсткого контролю за якістю та повнотою

інформації, що наводиться у формах звітності господарюючих суб'єктів.

Багаторівневі структури сучасних економічних груп підприємств, між якими встановлюються відносини контролю-підпорядкування, призводять до збільшення обсягів операцій між афілійованими особами [7]. Афілійованими (пов'язаними) вважаються підприємства, серед яких одне (або ж декілька) є контролюючим, має можливість впливати на рішення іншого (інших), що є залежним.

Зростання кількості таких структурних об'єднань та типів зв'язків між пов'язаними особами випереджає стандартизацію вимог до ведення обліку та складання фінансової звітності даними суб'єктами господарювання [7]. У свою чергу, розкриття інформації щодо афілійованих сторін завжди було однією з найважливіших вимог потенційних інвесторів, кредиторів та контролюючих органів, тому що при наявності такої інформації зацікавлені сторони можуть прийняти більш обґрунтоване економічне рішення.

Головною проблемою сьогодення у якісному відображенні інформації щодо афілійованих осіб у формах звітності є відсутність розкриття перед інвесторами, контрагентами та партнерами всіх ризиків і перспектив, котрі можуть виникнути при здійсненні господарської та інвестиційної діяльності з такими суб'єктами. У зв'язку з цим, усе більше вимог висувається щодо даних, наведених у консолідованій фінансовій звітності.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» консолідована фінансова звітність – це фінансова звітність, яка відображає фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці [2].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про пов'язані сторони та її розкриття у фінансовій звітності підприємств, організацій, інших юридичних осіб незалежно від форм власності (крім бюджетних установ) визначає П(С)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін». [4]

Так, для того, щоб користувачі фінансової звітності мали змогу сформулювати точку зору стосовно впливу відносин між пов'язаними сторонами, варто розкривати відносини між афілійованими особами, незалежно від наявності операцій між ними.

Критеріями, необхідними для подання консолідованої фінансової звітності також є: наявність контролю та владних повноважень контролюючого підприємства над іншим; упевненість в тому, що результати фінансово-господарської діяльності залежного підприємства безпосередньо призведуть до зміни у складі вартості активів, зобов'язань та власного капіталу підприємства, що здійснює контроль чи має суттєвий вплив на даний господарюючий суб'єкт.

Необхідною передумовою складання консолідованої звітності є використання єдиної облікової політики учасників групи та однакової дати складання звітів учасниками [1, с. 19].

У НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджено норми щодо складання консолідованої фінансової звітності юридичних осіб

усіх форм власності (крім банківських та бюджетних установ), а також форми фінансової звітності: консолідований баланс (звіт про фінансовий стан), консолідований звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід), консолідований звіт про рух грошових коштів (за прямим методом), консолідований звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом) та консолідований звіт про власний капітал.

Згідно вимог вітчизняного законодавства, суб'єкти господарювання що мають дочірні підприємства, крім фінансових звітів про власні господарські операції подають консолідовану фінансову звітність власникам (засновникам) у визначені ними терміни, але не пізніше 45 днів після закінчення звітного кварталу та не пізніше 15 квітня наступного за звітним роком [5].

Статті, подібні за характером, можуть розкриватися сукупно, крім випадків, коли окреме розкриття є необхідним для розуміння впливу операцій пов'язаних сторін на фінансову звітність певного суб'єкта господарювання.

Інформацію слід подавати окремо за кожною із таких категорій: материнське підприємство; суб'єкти господарювання, які здійснюють спільний контроль або суттєвий вплив на певний суб'єкт господарювання; дочірні підприємства; асоційовані підприємства; спільні підприємства, у яких даний суб'єкт господарювання виступає контролюючим учасником; провідний управлінський персонал суб'єкта господарювання або його материнського підприємства; інші пов'язані сторони.

Консолідована фінансова звітність повинна відповідати принципам та якісним характеристикам, які висуваються до фінансової звітності суб'єктів господарювання.

Підприємство зобов'язане розкривати інформацію про своє материнське підприємство і про сторону, у якої кінцевий контроль, якщо ця сторона є іншою, ніж материнське підприємство. У випадку, якщо материнська компанія чи сторона кінцевого контролю не складають консолідовану фінансову звітність доступну для загального користування, розкривається також назва материнського підприємства наступного вищого рівня, яке готує таку звітність.

До операцій між афілійованими особами належать: придбання або продаж готової продукції (товарів, робіт, послуг); придбання або продаж інших активів; операції за агентськими угодами; орендні операції; операції за ліцензійними угодами (передача об'єктів промислової власності тощо); фінансові операції; надання та отримання гарантій та застав; операції з провідним управлінським персоналом та з його близькими членами родини [4].

Вітчизняне законодавство також висуває вимоги обов'язковості розкриття інформації щодо компенсації провідному управлінському персоналу, яка подається загальною сумою, а також окремо виводити інформацію щодо короткострокових виплат таким працівникам, виплат по закінченні трудової діяльності, інших довгострокових виплати, а також платежів на основі акцій.

Якщо підприємство здійснювало операції із афілійованими сторонами протягом періодів, що охоплюються фінансовою звітністю, воно повинно розкрити інформацію про характер відносин із пов'язаними сторонами, а також

інформацію про такі здійснені операції та залишки заборгованості, в тому числі зобов'язання, яку потребують користувачі для розуміння потенційного впливу цих відносин на фінансову звітність. Розкриття інформації має включати: суму операцій; суму залишків заборгованості, в тому числі зобов'язання, а також його строки та умови, включаючи інформацію про наявність забезпечення і характер відшкодування, яке буде надане при погашенні; детальну інформацію щодо будь-яких гарантій, наданих чи отриманих; резерв сумнівних боргів, пов'язаних із сумою залишків заборгованості; витрати, визнані протягом періоду стосовно безнадійної або сумнівної заборгованості зв'язаних сторін [6].

Дані щодо пов'язаних сторін та операцій з ними повинні бути відображені у примітках до фінансової звітності [4].

При здійсненні господарської діяльності та складанні фінансової звітності варто звернути увагу, що операції із пов'язаними сторонами повинні бути здійснені на умовах, еквівалентних умовам, котрі домінують в операціях між незалежними сторонами, в іншому випадку – здійснюються тільки за можливості обґрунтування інших умов.

Метою подання консолідованої фінансової звітності є надання користувачам (власникам, інвесторам, кредиторам, державним органам) інформації про фінансовий стан і діяльність компанії для прийняття на цій основі обґрунтованих управлінських рішень. Консолідована звітність групи компаній дозволяє зацікавленим користувачам отримувати інформацію по кількох підприємствах як про єдиний господарюючий суб'єкт. Тому варто приділити значну увагу питанням відображення операцій з афілійованими особами при складанні фінансової звітності задля уникнення суттєвих відмінностей щодо їх відображення у звітах пов'язаних осіб.

Перспективи подальших досліджень потребують поглибленого вивчення проблемних аспектів складання та подання консолідованої фінансової звітності згідно чинного законодавства та розкриття інформації щодо афілійованих сторін, що сприятиме покращенню процесів контролю за діяльністю групи підприємств, як єдиного цілого, надання внутрішнім та зовнішнім користувачам правдивої та неупередженої інформації щодо фінансового стану групи для прийняття рішень.

Література:

1. Білобловський С.В. Окремі аспекти складання консолідованої фінансової звітності. Економіка. Фінанси. Право. 2004. №6. С.19-22.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 №996-XIV (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. №163 (зі змінами і доповненнями) URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін» затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 18 червня 2001 р. №303 (зі змінами і доповненнями) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0539-01>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000 №419 (зі змінами та доповненнями) URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>

6. Рогозний С. Розкриваємо інформацію про пов'язані сторони за МСФЗ. URL: <http://www.rogozny.com.ua/zvitnist-za-msfz/rozkrivayemo-informatsiyu-pro-pov-yazani-storoni-za-msfz>

7. Яремко І.Й., Литвиненко Н.О. Методика аудиту внутрішніх розрахунків. URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vlca_ekon/2011_35/97.pdf

Кожухар Р. О.

здобувач вищої освіти

Мельник О. І.

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

РОЗВИТОК ФІНАНСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасний розвиток вітчизняної економіки перебуває у тандемі з модернізацією фінансів під впливом процесів глобалізації. Враховуючи те, що їх основою є становлення єдиного ринкового правопорядку в світі, посилення міжнародної конкуренції є неминучим. Згідно з даними Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum, WEF) відповідно до індексу конкурентоспроможності Україна станом на 2019 рік посіла 85 місце з 141 країни світу, знижуючи свою позицію на два пункти у порівнянні з 2018 роком [5]. Це свідчить про низький рівень розвитку економічних відносин в країні та наявність проблем в організації фінансів, в першу чергу, пов'язаних з інновацією і індивідуалізмом господарювання економічних суб'єктів, низькою спроможністю країни організувати швидко їх адаптацію до змінних умов ринку. У зв'язку з цим виникає потреба у виявленні ефективних механізмів регулювання розвитку фінансів за умов глобалізації економіки.

Розвиток сучасної світової економіки супроводжується перерозподілом основних виробничих потужностей із розвинутих країн у країни, що розвиваються. Внаслідок цього відбуваються глибокі структурні зрушення у міжнародному поділі праці і глобальні міграції. За умов кризових явищ це призводить до жорстокої боротьби за ринки збуту продукції і життєвий простір. При цьому більша частина національних економік має проблеми демографічного характеру, що ведуть до радикальних змін у пенсійній політиці і політиці соціальних видатків, переходу до їх скорочення і раціоналізації. Крім того, за умов глобалізації спостерігається перехід на новий ресурсозберігаючий, високотехнологічний, екологічний і ефективний спосіб виробництва, що потребує фінансових вливань.

Вплив глобалізації економіки на розвиток фінансів є очевидним. Так, вдосконалення економічної політики відбувається шляхом врахування тенденцій розвитку фінансового регулювання держави на основі позитивного